

**Міністерство освіти і науки України
Інститут інноваційних технологій і змісту освіти
Управління освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації
Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти**

Науково-методичне і кадрове забезпечення експертного оцінювання діяльності науково- методичних установ і навчальних закладів

Тематичний збірник праць
Всеукраїнського науково-практичного семінару керівників
структурних підрозділів закладів післядипломної
педагогічної освіти з питань координації діяльності
районних, міських методичних кабінетів, центрів

**Бібліотечка
Рівненського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
Серія «Регіональні науково-методичні заходи»**

Науково-методичне і кадрове забезпечення експертного оцінювання діяльності науково-методичних установ і навчальних закладів : тематичний збірник праць / упоряд. А. А. Волосюк за заг. редакцією Н. А. Мельник. – Рівне : РОІППО, 2014. – 118 с.

Рекомендовано науково-методичною радою Рівненського ОІППО (Протокол № 5 від 24.12.2014 року).

Відповідальні за випуск:

***Лавренчук Андрій Олександрович**, кандидат наук з державного управління, доцент, заслужений працівник освіти України, в. о. ректора Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;*

***Мельник Надія Адамівна**, кандидат педагогічних наук, проректор з науково-методичної роботи Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.*

Упорядник:

***Волосюк Анатолій Анатолійович**, завідувач кабінету інформаційно-методичного забезпечення Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.*

Тематичний збірник праць присвячено проблемі науково-методичного і кадрового забезпечення експертного оцінювання діяльності науково-методичних установ і навчальних закладів.

Усі матеріали збірника подаються в редакції авторів (збережено стилістику, орфографію та мову). Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

Бобкова Олена Степанівна, завідувач центру координації роботи з методичними кабінетами Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів

МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ ОБЛАСТІ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГА

Освіта у ХХІ столітті – це фактор соціальної й економічної стабільності країни та її конкурентоспроможності у світовому просторі. Інтенсивному розвитку багатьох країн сприяло реформування всіх ланок освіти, адже саме освіта дає змогу підвищувати людський потенціал, створює умови для самореалізації особистості.

Модернізація системи освіти в Україні багато в чому залежить від науково-методичних служб, основним завданням яких є формування інноваційного методичного освітнього середовища, в якому максимально буде реалізовуватися потенціал і учня, й вчителя, адже саме педагогу відводиться ключова роль в оновленні системи освіти.

А відтак методичні установи поступово трансформуються в інформаційно-ресурсні сервісні центри щодо надання освітніх послуг педагогічним працівникам відповідно до їхніх запитів і потреб та забезпечення їхнього професійного розвитку.

Метою діяльності методичних служб Київщини є формування та розвиток професійної компетентності й конкурентоздатності педагогічних працівників навчальних закладів, реалізація регіональної освітньої політики щодо забезпечення рівного доступу до якісної освіти всіх учасників навчально-виховного процесу.

Організація науково-методичної роботи в області ґрунтується на принципах, визначених статтею 6 Закону України «Про освіту», зокрема:

- демократизму і гуманізму;
- рівності умов для кожного педагогічного працівника щодо повної реалізації його духовного, творчого та інтелектуального потенціалу;
- безперервності фахового вдосконалення;
- науковості, гнучкості і прогностичності науково-методичної роботи з педагогічними кадрами.

Система науково-методичної роботи спрямована на вирішення таких завдань:

- забезпечення сучасного науково-методичного супроводу й прогнозування професійного розвитку педагогічних, управлінських, методичних кадрів;
- підвищення якості інформаційно-організаційних та науково-методичних послуг, створення єдиного інформаційно-навчального середовища системи освіти області;

- розроблення та впровадження інноваційних педагогічних технологій у практичну діяльність навчальних закладів; науково-методичний супровід дослідно-експериментальної роботи та інноваційної діяльності;
- аналіз, узагальнення і дисемінація передового педагогічного та інноваційного досвіду;
- створення умов для розвитку творчого потенціалу педагогічних працівників регіону;
- системний моніторинг якості надання освітніх послуг.

За 5 років дії нового Положення про районний (міський) методичний кабінет (центр) міськими й районними методичними установами накопичено певний позитивний досвід в розбудові методичних служб як служб розвитку. Їхня діяльність здійснюється на основі моніторингу запитів і потреб педагогів, аналізу й прогнозування та здійснюється через традиційні й інноваційні форми організації методичної роботи.

Розглянемо окремі аспекти діяльності науково-методичних служб регіону.

З метою забезпечення потреб Київщини в кваліфікованих кадрах та задоволення потреб учителів у професійному розвитку та неперервній освіті, враховуючи соціально-економічний стан регіону, специфіку функціонування системи освіти області, тарифікаційне навантаження педагогічних працівників сільських регіонів, Київським обласним інститутом післядипломної освіти педагогічних кадрів розроблено й упроваджено технології підвищення кваліфікації одночасно за кількома спеціальностями для вчителів, які викладають 2-3 навчальних предмети. Зокрема, слухачам пропонується проходження курсів підвищення фахової кваліфікації з певних проблем із залученням авторських методик, за дистанційною та очно-заочною пролонгованою формами навчання, із одночасним оздоровленням в санаторії-профілакторії інституту тощо. Враховуючи територіальну віддаленість деяких регіонів, упроваджено проведення курсів підвищення кваліфікації за виїзною формою. Щорічно кількість педагогічних працівників, які проходять такі курси зростає – від 120 осіб у 2012/2013 н.р. до 911 у новому 2014/2015 н.р.

В області намітилася позитивна тенденція трансформації методичних кабінетів у методичні центри і науково-методичні центри та зростання якісного складу методичних працівників. На сьогодні в регіоні функціонують 4 науково-методичні центри (управління освіти і науки Білоцерківської й Ірпінської, управління освіти Броварської, відділу освіти Васильківської міських рад) та 2 методичних центри (Києво-Святошинської районної державної адміністрації та Славутицької міської ради) та 31 районний та міський методичні кабінети, у складі яких працюють 6 методичних працівників із науковими званнями, 3 методисти мають звання «Заслужений учитель України», 95 – педагогічні звання «учитель-методист» і «вихователь-методист», 74 – «старший учитель», що становить 53 % від загальної кількості методичних працівників.

Оновленню змісту освіти сприяє діяльність обласних шкіл передового педагогічного досвіду, обласних опорних закладів освіти та обласної школи вчителя-майстра – апробованих форм методичної роботи в регіоні щодо формування професійних, дослідницьких, методологічних компетентностей

педагога. На їхній базі педагогічні працівники також мають змогу пройти пролонговані курси підвищення кваліфікації з однієї-двох спеціальностей[3, с. 4].

Обласний опорний заклад освіти – це передовий навчальний заклад із питань організації освітнього процесу, апробації та впровадження інноваційних технологій, розроблення науково-методичного та навчально-методичного забезпечення реалізації педагогічних ідей (культурно-освітніх ініціатив), база для підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Обласна школа передового педагогічного досвіду – це базовий майданчик, діяльність якого передбачає систематизацію й популяризацію передового досвіду вирішення окремої освітньої проблеми та підвищення кваліфікації педагогічних працівників регіону. Діяльність ООЗО та ОШППД, що здійснюється протягом трьох років як інноваційна технологія підвищення кваліфікації й могутній засіб вивчення і поширення передового педагогічного досвіду з різних проблем розвитку системи освіти, розглядається в двох аспектах:

- підвищення рівня професіоналізму в процесі освоєння і впровадження інноваційного досвіду навчально-виховної та управлінської діяльності;
- формування культури індивідуального вибору щодо визначення траєкторії особистісного розвитку.

Із вересня 2013 року розпочали діяльність 12 нових обласних шкіл передового педагогічного досвіду, слухачами яких стали 215 педагогів. Метою діяльності таких шкіл є прискорення процесу трансформації перспективного педагогічного досвіду в широку педагогічну практику та розвитку професійних компетентностей педагогічних працівників регіону. Базується їхня діяльність на кращих авторських практиках досвідчених учителів області:

1. Упровадження сучасних освітніх технологій у навчально-виховний процес із фізичної культури.
2. Формування предметних компетентностей на уроках образотворчого мистецтва.
3. Методична система формування компетентностей учнів у процесі викладання музичного мистецтва.
4. Реалізація науково-методичної проблеми у загальноосвітньому навчальному закладі.
5. Використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій на уроках математики.
6. Організація роботи з творчо обдарованими дітьми з фізики.
7. Розвиток психологічної культури учасників навчально-виховного процесу.
8. Формування духовності учнів на основі впровадження християнських цінностей.
9. Організація дозвілєвої діяльності користувачів бібліотеки.
10. Формування в учнів демократичних цінностей у процесі викладання суспільствознавчих предметів.

11. Формування географічних компетентностей учнів засобами інтерактивного навчання.

12. Проектно-технологічна діяльність на уроках трудового навчання.

Діяльність ООЗО базується на науковому аналізі сучасної педагогічної теорії і практики та відповідає загальним тенденціям, цілям, напрямам перспективам розвитку національної й регіональної систем освіти. З 10 такими закладами співпрацюють 192 керівних і педагогічних працівники навчальних закладів області із таких проблем:

1. Організація красзнавчої роботи у загальноосвітньому навчальному закладі.

2. Шкільний музей як центр національно-патріотичного виховання учнівської молоді.

3. Формування іміджу загальноосвітнього навчального закладу.

4. Упровадження інклюзивного навчання у загальноосвітні навчальні заклади для дітей з особливими освітніми потребами.

5. Організація та зміст професійної орієнтації учнівської молоді.

6. Художньо-естетичне виховання творчої особистості засобами позашкільної освіти.

7. Формування художньо продуктивної компетенції дітей дошкільного віку.

8. Упровадження сучасних виховних технологій у практику роботи навчального закладу.

9. Застосування варіативних профілактичних та фізкультурно-оздоровчих технологій в освітньо-виховному процесі дошкільного навчального закладу.

10. Організація науково-методичної роботи з класними керівниками.

Керівниками ООЗО та ОШППД стають педагогічні працівники та керівники навчальних закладів – переможці та призери різноманітних фахових конкурсів, а також ті, хто вніс значний вклад у розвиток освітньої системи Київщини. Досвід таких працівників вивчений, узагальнений та рекомендований до впровадження в Київській області.

Координацію діяльності регіональної мережі обласних опорних закладів та шкіл передового педагогічного досвіду здійснює Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів у співпраці з регіональними методичними службами, що значно впливає на підвищення ефективності комплексної реалізації основних функцій науково-методичної роботи і поширення педагогічних інновацій зокрема.

Необхідно зазначити, що лише за результатами діяльності обласних шкіл передового педагогічного досвіду та обласних опорних закладів освіти, які закінчили роботу в 2012/2013 н.р. видано 14 навчально-методичних посібників та збірників. Матеріали їхнього досвіду роботи презентуються на обласній педагогічній виставці “Освіта Київщини”, а напрацювання успішно впроваджуються в діяльність педагогічних колективів і вчителів Київщини.

Одним із важливих напрямів роботи методичної служби є науково-методичний супровід дослідно-експериментальної роботи та інноваційної

діяльності. Дослідно-експериментальна робота в області в 2013/2014 н.р. реалізувалася за 25 напрямками, з них: 9 напрямів всеукраїнського рівня та 16 – регіонального; інноваційна діяльність здійснювалася за 34 проектами і програмами. Залучено до таких видів роботи 594 навчальні заклади та 7921 педагог.

Вагомим показником оновлення та модернізації змісту науково-методичної роботи є результативність участі відділів освіти, методичних служб та навчальних закладів області у Національній виставці-презентації «Інноватика в сучасній освіті» та Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти – 2014», організаторами яких є Міністерство освіти і науки України, Національна академія педагогічних наук України та компанія «Виставковий світ».

Освітню систему Київської області під час проведення Національної виставки-презентації «Інноватика в сучасній освіті» було представлено напрацюваннями 18 відділів й управлінь освіти, 6 районних і міських методичних служб, 6 дошкільних, 26 загальноосвітніх та 11 позашкільних навчальних закладів. Маємо 5 дипломів лауреата I ступеня, диплом лауреата II ступеня та 73 дипломи учасників виставки.

У Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти – 2014» взяли участь 29 відділів, управлінь освіти, районних і міських методичних служб та 95 дошкільних, загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладів. Із них 13 нагороджено золотою, 5 – срібною медалями, дипломами – 127 учасників.

Із метою розширення мережі інформаційних ресурсів для формування єдиного інформаційно-навчального середовища регіональної освітньої системи, створення позитивного іміджу навчальних закладів і установ освіти на базі КОІПОПК щорічно проводиться обласний конкурс-захист Web-сайтів відділів, управлінь освіти, районних, міських методичних кабінетів та навчальних закладів. Учасниками конкурсу з моменту його започаткування були всі методичні установи регіону. Так протягом останніх трьох останніх років переможцями цього конкурсу стали: науково-методичний центр управління освіти і науки Білоцерківської міської ради (2012, 2014 р.), методичний кабінет відділу освіти Білоцерківської районної державної адміністрації (2013 р.); лауреатами – методичні кабінети відділів освіти Білоцерківської, Васильківської (2012 р.), Васильківської, Володарської, Ставищенської (2013 р.) районних державних адміністрацій, Славутицький міський науково-методичний центр Славутицької міської ради та методичний кабінет відділу освіти Вишгородської районної державної адміністрації (2014 р.).

Розуміючи важливість питання розгортання регіональних моніторингових досліджень в галузі освіти, й зокрема діяльності науково-методичної служби на регіональному та локальному рівнях, центром моніторингу якості освіти Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів розроблено програму та супровідні навчально-методичні матеріали, спрямовані на аналіз якісних показників управління науково-методичною роботою на рівні загальноосвітнього навчального закладу та виявлення відповідних тенденцій розвитку науково-методичної роботи в регіоні (районі, місті, області). Це –

певний комплекс матеріалів (програма, інструментарій дослідження: адаптований і спеціально розроблений – анкети, карти спостереження та інтерв'ювання, опитувальники тощо), інструктивні матеріали для координаторів моніторингу на місцях (пам'ятки), формати автоматичної обробки результатів. З цією метою було розробленою (з використанням методу Дельфі) факторно-критеріальну модель оцінювання рівня управління науково-методичною роботою в Київській області.

Усі матеріали пройшли апробацію протягом 2010-2013 років, результати моніторингових досліджень були заслухані на засіданні колегії департаменту освіти і науки Київської ОДА (січень 2014 року), оприлюднені на проблемному семінарі-практикумі для керівників методичних служб районів і міст області.

Проведене моніторингове дослідження в області дало можливість з'ясувати загальні тенденції в управлінні науково-методичною роботою на рівні навчальних закладів різного типу, визначити проблеми, що потребують подальшого вирішення, а також окреслити перспективи використання технології експертного оцінювання в управлінській діяльності.

Важливим результатом проведеного дослідження є підготовка персоналу з числа працівників місцевих органів управління освітою, методичних служб районів і міст, керівних і педагогічних працівників навчальних закладів до здійснення комплексного експертного оцінювання діяльності закладів освіти за дієвим психолого-педагогічним інструментарієм.

Отже, організація діяльності методичних служб області на засадах освітнього менеджменту та маркетингу дозволить стати методичним установам дієвою, гнучкою, мобільною службою методичного сервісу і методичного обслуговування споживачів освітніх послуг [2, с.12].

Список використаних джерел

1. Діяльність районних (міських) методичних кабінетів в умовах впровадження державних освітніх стандартів та інформаційно-комунікаційних технологій: тематичний збірник праць / за заг. Редакцією М.В. Відінчука. – Рівне, 2012. – 306 с.
2. Інноваційні процеси в діяльності районних методичних служб Донецької області / укладачі: Л.Г.Чернікова, Л.М. Коновалова. – Донецьк: Витоки, 2009. – 130 с.
3. Клокар Н.І. Технології підвищення кваліфікації педагогів / Н.І.Клокар //Методист. – 2012. – № 8. – С. 3-8.
4. Маслов В.І. Наукові основи та технології компетентного управління загальноосвітнім закладом: монографія / В.І. Маслов, О.С. Боднар, К.В. Гораш. – Тернопіль: Крок, 2012. – 320 с.
5. Положення про районний (міський) методичний кабінет (центр). – К.: інформ. збір. Міністерства освіти і науки України, 2009, №13.

6. Старченко К. М. Управління інноваційним розвитком районного (міського) методичного кабінету: наук.-метод. посіб. / К. М. Старченко, В. І. Пуцов, Ю. І. Завалевський, Г. М. Литвиненко. – Чернівці: Букрек, 2010. – 344 с.

Боднар Оксана Степанівна, доктор педагогічних наук, завідувач кафедри методики викладання навчальних предметів та освітнього менеджменту, Тернопільський ОКІППО

ПІДГОТОВКА ЕКСПЕРТІВ З ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ УСТАНОВ І ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У СФЕРІ МЕТОДИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Експертизу поправу називають багаторівневою методологією оцінювання, а ХХІ століття – століттям експертизи, оскільки людство прагне отримати адекватні оцінки про явища і процеси. В освіті експертиза є одним з видів інформаційного забезпечення процесу прийняття органами управління доцільних і обґрунтованих рішень.

Переважаючою тенденцією в розвитку наукових поглядів на способи забезпечення якості суб'єкта експертизи в освіті являється еволюція ідей: від відбору найбільш компетентних експертів з безлічі кандидатів, що панувала в середині ХХ століття, – до ідеї спеціальної підготовки необхідного числа експертів за допомогою відповідних освітніх програм додаткової професійної освіти. Відтак увага до підготовки кваліфікованих фахівців з оцінювання, тобто експертів, є й надалі актуальною.

Сучасні процеси реформування освіти спрямовані на постійне підвищення вимог до учасників навчально-виховного процесу, складові якого передбачають експертну оцінку на всіх рівнях управління. У зв'язку з цим постає проблема удосконалення практики експертного оцінювання. Достовірну, об'єктивну експертну оцінку різним компонентам навчально-виховної діяльності закладу освіти може дати лише фахівець, який володіє теорією і практикою педагогічної експертизи. Оскільки кваліфікації експерта в освіті не формує жодна соціальна інституція, то цим питанням можуть займатись на регіональному рівні методисти РМК.

Поняття *експерт* загальновідоме в науці: експерт (від лат. *expertus* – *досвідчений, випробуваний*) компетентна особа, яка запрошується в спірних питаннях; фахівець, котрий робить експертизу. Однак, у визначеннях науковців зустрічаємо деякі відмінності: «кваліфікований спеціаліст з визначеної галузі, який залучається до дослідження, консультування, вироблення суджень, висновків, пропозицій, проведення експертизи» (Б.А Райзберг), «спеціаліст у певній сфері, компетентний у рішенні даної задачі чи проблеми» (В. М. Полонський), «дослідник, який володіє експертною методологією і має